

Ár 2012, föstudaginn 23. nóvember er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, varaformaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 89/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 7. maí 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 7. maí 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 16. maí 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 11. júní 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 20. júní, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila. Þann 1. október 2012 var kallað eftir frekari gögnum frá varnaraðila. Svar barst 8. október 2012.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 23. nóvember 2012.

II.

Málsatvik.

Skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 500.000, var gefið út af A, til varnaraðila í september 2007. Í reitinn staður og útgáfudagur hefur einungis verið ritað Húsavík. Skuldabréfinu var þinglýst þann 25. september 2007. Sóknaraðili og B, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu. Með undirskrift sinni staðfestu sjálfskuldarábyrgðarmenn að þeir hefðu kynnt sér efni skuldabréfsins og gerðu sér grein fyrir í hverju ábyrgð þeirra væri fólgin og teldu hana samrýmast greiðslugetu sinni. Jafnframt hefðu þeir kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þann 18. september 2007 var skjalið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga X“ undirritað. Þar kom ekki fram hvort meira en helmingi lánsfjár yrði varið til greiðslu á skuldum greiðanda eða annarra hjá Sparisjóðnum. Tekið var fram að sjálfskuldarábyrgðarmenn staðfestu með undirritun sinni að hafa fengið og kynnt sér bæklings sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir. Þá óskuðu ábyrgðarmenn ekki eftir að greiðslugeta skuldara yrði metin og settu upphafsstafi sína við það val. Tekið var fram

að greiðslumat færi ávallt fram ef lánsfjárhæð væri hærri en kr. 1.000.000. Þá var ekki hakað við hvort niðurstaða greiðslumats benti eða benti ekki til að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar.

Þann 13. september 2010 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. X, sem sóknaraðili skrifaði m.a. undir.

Þann 6. nóvember 2008 var skuldabréf nr. Y, að fjárhæð kr. 1.100.000, gefið út af A til varnaraðila. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á láninu. Með undirritun sinni staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér efni bréfsins og að hún gerði sér grein fyrir því í hverju ábyrgð hennar væri fólgin og taldi hana samrýmast greiðslugetu sinni. Jafnframt hefði hún kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Láininu var varið til greiðslu yfirdráttar A sem tryggður var með tveimur tryggingarbréfum útgefnunum 4. desember 2007 og 8. júlí 2008, báðum að fjárhæð kr. 300.000. Voru tryggingarbréfin afhent við sama tækifæri. Hluta lánsins, þ.e. kr. 855.563, var því ráðstafað til greiðslu á yfirdrætti A, þá var kr. 38.013 varið til greiðslu vanskila skuldabréfs nr. X og kr. 156.501 var varið til greiðslu á vanskilum kreditkorts. Afganginn fékk A til eigin ráðstöfunar.

Þann 6. nóvember 2008 var skjalið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga Y“ undirritað. Þar kom fram að meira en helmingi lánsfjár yrði varið til greiðslu á skuldum greiðanda eða annarra hjá Sparisjóðnum. Þá staðfesti sóknaraðili að hafa fengið og kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir. Óskaði sóknaraðili eftir að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin og setti upphafsstafi sína við það val. Tekið var fram að greiðslumat færi ávallt fram ef lánsfjárhæð væri hærri en kr. 1.000.000. Ekki var hakað við hvort niðurstaða greiðslumats benti til að greiðandi gæti eða gæti ekki efnt skuldbindingar sínar.

Þann 13. september 2010 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. Y, sem sóknaraðili skrifaði m.a. undir.

Þann 25. janúar 2012 sendi umboðsmaður skuldara fyrir hönd sóknaraðila varnaraðila tölvupóst þar sem óskað var eftir að ábyrgðaryfirlýsingar nr. X og Y yrðu skoðaðar og rökstudd afstaða tekin til gildis þeirra. Þrátt fyrir ítrekaðar fyrirspurnir umboðsmanns skuldara svaraði varnaraðili ekki ósk umboðsmanns skuldara um að afstaða yrði tekin til gildis ábyrgðanna.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 7. maí 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að ábyrgðir vegna lána nr. Y og X verði felldar niður. Sóknaraðili kveður varnaraðila ekki hafa staðið við skuldbindingar sínar samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, sbr. 3. og 4. gr. þess.

Varðandi lán nr. Y vísar sóknaraðili til þess að greiðslumat hafi ekki verið framkvæmt og henni því ekki kynnt niðurstaða þess. Vegna láns nr. X vísar sóknaraðili til þess að ábyrgðarmönnum hafi ekki verið gefinn kostur á því að óska eftir eða afþakka gerð greiðslumats fyrr en eftir að gengist var í ábyrgð.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili vísar til þess að hann sé ekki aðili að samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sem sóknaraðili vísi til. Samband sparisjóða hafi verið aðili en varnaraðili hafi aldrei veitt framkvæmdastjóra Sambands sparisjóða umboð til að binda varnaraðila við samkomulagið. Varnaraðili hafi leitað eftir slíku samþykki í bókum sínum og bókum Sambands sparisjóða og ekki fundið stafkrók um að varnaraðili hafi veitt Sambandi sparisjóða heimild til að binda sparisjóðinn með þessum hætti. Samtök geti ekki bundið aðildarfélög sín íþyngjandi kvöðum nema lögaðili samþykki það með bókun eða til séu fundargerðir sem sýni slíkt. Ekkert slíkt liggja fyrir. Varnaraðili telur sig því ekki bundinn af umræddu samkomulagi enda ekki beinn aðili að því.

Telji nefndin sig geta fjallað um kröfugerðina eru málsástæður varnaraðila eftirfarandi.

Varnaraðili telur að hann hafi fullnægt ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við útgáfu bréfs nr. X sem sé að fjárhæð kr. 500.000. Fyrir liggja að sóknaraðili skrifi undir staðfestingu þess að hún hafi kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir þann 18. september 2007 og jafnframt að hún óski ekki eftir því að greiðslugeta greiðanda verði metin. Annar ábyrgðarmaður skuldabréfsins óski ekki eftir mati á greiðslugetu og þar sem lán sé innan við kr. 1.000.000 hafi varnaraðila ekki borið skylda til að greiðslumeta skuldara með tilliti til samkomulagsins. Varnaraðili vill ekki fallast á þau rök að ábyrgðarmanni hafi ekki verið gefinn kostur á að afþakka gerð greiðslumats áður en gengist hafi verið í ábyrgð á bréfinu. Þó að bréfið beri með sér að vextir reiknist frá 17. september 2009 sem sé sá dagur sem vinnsla á lánaskjölum hafi farið fram og skuldaskjöl ásamt fylgiskjali til ábyrgðarmanna séu unnin í sama ferli og afhent aðilum til undirritunar sé ljóst að bréfið sé keypt inn 18. september 2007, sbr. ráðstöfun á lánsfé. Það liggja jafnframt fyrir að sóknaraðili hafi ekki gert athugasemd við meðferð eða úrvinnslu lánsins, hvorki við útgáfu þess né breytingar á greiðsluskilmálum þess dags. 27. júlí 2009 og 13. september 2010 þegar hún skrifi undir sem sjálfskuldarábyrgðaraðili eða þegar vanskilatryggingar vegna þess hafi verið sendar henni.

Varðandi skuldabréf nr. Y viðurkennir varnaraðili að mistök hafi verið gerð þar sem greiðslumat hafi ekki verið gert þrátt fyrir að fjárhæð bréfsins hafi verið yfir kr. 1.000.000. Þann 6. nóvember 2008 hafi sóknaraðili ritað undir yfirlýsingu þess efnis að hún óski ekki eftir því að greiðslugeta greiðanda verði metin. Í skjali því sé jafnframt tekið fram að meira en helmingi lánsfjár verði varið til greiðslu á skuldum greiðanda eða annarra hjá varnaraðila. Varnaraðili bendir á að kr. 844.563 hafi verið varið til greiðslu á yfirdráttarheimild þar sem sóknaraðili var í ábyrgð upp á kr. 600.000, skv. tveimur skuldabréfum útgefnum 4. desember 2007 og 2. júlí 2008 sem felld hafi verið niður eftir afgreiðslu skuldabréfs nr. 9286 þann 10. nóvember 2008. Þá var kr. 38.013 varið til greiðslu á skuldabréfi nr. X þar sem sóknaraðili var einnig í ábyrgð og höfðu verið sendar vanskilatilkynningar á hana vegna bréfsins þann 2. júní 2008, 1. júlí 2008 og 1. október 2008. Þá var kr. 156.501 varið til greiðslu á kreditkortaskuld.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili hafi því gengist í ábyrgð fyrir móður sína þann 18. september 2007 vegna kr. 500.000, þann 4. desember 2007 vegna kr. 300.000 og vegna kr. 300.000 þann 2. júlí 2008 og síðan 6. nóvember 2008 vegna kr. 1.100.000 án þess að gera athugasemdir við framkvæmd mála. Varnaraðili telur því að þrátt fyrir að greiðslumat hafi ekki legið fyrir hafi samkomulagið ekki lagagildi né feli í sér ófrávikjanlegar formreglur sem leiði til ógildingar skuldbindingar

ábyrgðarmanns þó að ákvæðum þess hafi ekki verið fylgt til hlítar og bendir á dóm Hæstaréttar í máli nr. 116/2010 máli sínu til stuðnings.

Varnaraðili lítur svo á að þótt láðst hafi að gera greiðslumat geti það ekki dregið úr ábyrgð sóknaraðila þar sem hún óski ekki eftir greiðslumati og riti undir eyðublað ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga þótt að ekki komi fram á því hvort greiðslumat bendi til þess að greiðandi geti efnt skuldbindingar sínar eða ekki.

Varnaraðili telur að ofangreindu megi sjá að sóknaraðili hafi ávallt gengist í ábyrgð fyrir móður sína þegar móðirin hafi þarfnast fjár þrátt fyrir að skuldbindingar hafi stöðugt verið að aukast og megi því ætla að henni hafi mátt vera ljóst að fyrst krafist hafi verið viðbótartryggingar hafi varnaraðili ekki treyst því að skuldari gæti staðið við skuldbindingar sínar þrátt fyrir að ekki hafi legið fyrir greiðslumat.

Ennfremur vísar varnaraðili til þess að umrædd skuldabréf sem sóknaraðili sé í ábyrgð fyrir hafi verið gefin út á árunum 2007 og 2008 og hafi verið í vanskilum á einhverjum tímum lánstímans. Þeim hafi verið einnig skilmálabreytt þar sem sóknaraðili skrifi undir án athugasemda. Með vísan til þess telur varnaraðili að réttur sóknaraðila til athugasemda svo löngu síðar hafi tapast vegna tómlætis, ef hann hafi einhvern tíma verið til staðar þar sem samkomulag sem vísað er til hafi ekki lagagildi að mati varnaraðila.

Með vísan til ofanritaðs telur varnaraðili ekki rétt að fella niður ábyrgð sóknaraðila þrátt fyrir að mistök hafi verið gerð þegar skuldari var ekki greiðslumetinn þrátt fyrir lánveitingu umfram kr. 1.000.000 né heldur vegna þess að dagsetningu vanti á skuldabréf að fjárhæð kr. 500.000.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X og Y, útgefnum af A til varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað og vísar því til stuðnings til þess að hann sé ekki aðili að samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og sé því ekki bundinn af því. Þrátt fyrir þessa fullyrðingu varnaraðila benda skjöl málsins til þess að varnaraðili hafi talið sig bundinn af samkomulaginu þar til nú. Þannig var gert ráð fyrir því vegna umræddra lána að sóknaraðili kynnti sér efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þá var í skjölunum „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga“ gert ráð fyrir að ábyrgðarmenn kynntu sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir. Einnig að greiðslumat færi ávallt fram ef lánsfjárhæð væri hærrí en kr. 1.000.000. Er það í samræmi við samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þá hefur varnaraðili ekki haldið því fram í sambærilegum málum fyrir úrskurðarnefndinni fyrr en í máli nr. 70/2012, að hann væri ekki bundinn við samkomulagið en hann var t.d. aðili að máli nr. 18/2011 þar sem byggt var á umræddu samkomulagi.

Í ljósi framangreinds sér í lagi þess að varnaraðili hefur í framkvæmd talið sig bundinn af samkomulaginu og þess að varnaraðili hefur ekki haft uppi mótmæli um skuldbindingargildi samkomulagsins sem Samband íslenskra sparisjóða skrifaði undir fyrir hönd sparisjóða og gildi tók 1. nóvember 2001 í rúm tíu ár, verður varnaraðili talinn bundinn af samkomulaginu.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta

greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í upphafi verður fjallað um sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X. Ekki liggja fyrir nein gögn um að varnaraðili hafi metið greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs. Verður því að miða við að greiðslumat hafi ekki farið fram. Samkvæmt 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu A, nema ábyrgðarmaður óskaði sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo yrði ekki gert, enda var ábyrgðin að fjárhæð kr. 500.000. Sóknaraðili óskaði eftir því með skriflegum hætti að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin. Í ljósi þess verður ekki talið að varnaraðila hafi borið að kynna sóknaraðila greiðslumatið. Verður sóknaraðili að bera ábyrgð á því að dagsetja ekki eigin undirskrift undir skuldabréfið. Þar sem hún gerði það ekki og þar sem hún hefur ekki fært fram gögn því til stuðnings að skrifað hafi verið undir skjalið áður en hún óskaði eftir að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin verður ekki á því byggt.

Í ljósi framangreinds verður ekki fallist á að ógilda beri ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um sanningsgerð, umboð og ógilda löggæringa.

Þá verður fjallað um ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. Y. Óumdeilt er að varnaraðili framkvæmdi ekki mat á greiðslugetu A. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu A. Verður varnaraðili að bera hallann af því að slíkt greiðslumat fór ekki fram og þar með hver niðurstaða þess hefði orðið og hvort sóknaraðili hefði eftir sem áður gengist í ábyrgð fyrir A eftir að hafa kynnt sér matið.

Ekki liggur fyrir hvenær sóknaraðila varð fyrst ljóst að með réttu hefði átt að kynna henni greiðslumat á skuldaranum með tryggilegum hætti og að þetta kynni að hafa áhrif á greiðsluskyldu hennar. Fæst ekki séð að þetta hafi komið upp við skilmálabreytingar á umræddum skuldabréfum. Í þessu ljósi telur nefndin sig ekki geta fallist á að sóknaraðili hafi sýnt af sér tómlæti sem leiði til þess að ábyrgðaryfirlýsing hennar verði látin standa.

Í ljósi framangreinds og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 verður að telja að rétt sé að ógilda ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. Y.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila um niðurfellingar sjálfskuldarábyrgðar á skuldabréfi nr. X er hafnað.

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. Y, útgefnu af A til varnaraðila, F, er ógild.

Reykjavík, 23. nóvember 2012.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir